

Samenwerken aan ons water in Groningen en Drenthe

**JAARVERSLAG 2016 &
JAARPROGRAMMA 2017**

Met de regionale monitor hebben we zicht op de resultaten die we tot nu toe hebben behaald. De Kostenbesparing gaat goed, we staan landelijk zelfs in de top drie. De Kwaliteit is het afgelopen jaar ook verbeterd, we liggen daarmee goed op schema. De Kwetsbaarheid blijft nog wel wat achter.

U leest er alles over in dit jaarverslag. Daarbij geven we ook een doorkijk naar 2017.

Gehanteerde afkortingen

BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum
DAL	Delfzijl, Appingedam en Loppersum
GHT	Groningen, Haren en Ten Boer
GC	Groningen centraal, de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Menterwolde, Pekela en Veendam
GO	Groningen Oost, de gemeenten Stadskanaal, Bellingwedde, Vlagtwedde en Oldambt
KvD	Kop van Drenthe, de gemeenten Assen, Tynaarlo, Noordenveld en Aa en Hunze
Wk	Westerkwartier, de gemeenten Zuidhorn, Grootegast, Marum en Leek
H&A	waterschap Hunze en Aa's
NzV	waterschap Noorderzijlvest

INHOUD

Waarom samen werken?	3
Monitoring in de regio	4
Landelijke monitoring	6
Focusprojecten 2016	7
- Waterkaart	7
- Uniform riooexploitatimodel gemeenten (Uniex)	7
- Risicogestuurd beheer	8
- Ons water in jouw klas	8
- Meten en Monitoren	9
- Gegevensbeheer	10
Jaarprogramma 2017	11
Financiële verantwoording	12

Waarom samen werken?

Het Bestuursakkoord Water (BAW) uit 2011 vormt de basis voor de waterketensamenwerking. Hierin zijn de doelen voor 2020 benoemd:

- Kosten besparen door investeringen op elkaar af te stemmen en taken samen uitvoeren.
- Kwaliteit verbeteren door beter gebruik te maken van elkaars kennis en ervaring.
- Kwetsbaarheid verminderen door de uitvoering van taken beter te borgen (robuustheid vergroten).

Op 20 november 2014 hebben 27 gemeenten, twee waterschappen en twee waterbedrijven het regionale bestuursakkoord getekend om deze doelen te halen. Een jaarverslag, jaarprogramma en de jaarlijkse bijeenkomst vormen de documenten en de momenten waarmee we u informeren over de voortgang.

Monitoring in de regio

Met een landelijke monitor meten we de voortgang en het bereikte resultaat.

4

Kosten

Onderstaande tabel (bedrag x 1000, prijspeil 2017) geeft de laatste stand van zaken weer van de kostenontwikkeling in onze regio.

Organisaties	Kosten in 2010	Kosten in 2016	Oorspronkelijke prognose 2020 uit 2010	Bijgestelde prognose in 2016	% bereikt t.o.v. oorspronkelijke prognose
BMW	€ 7.493	€ 5.842	€ 6.249	€ 6.478	96%
DAL	€ 4.871	€ 5.766	€ 5.899	€ 5.983	99%
GHT	€ 18.726	€ 18.556	€ 21.518	€ 18.815	114%
GC	€ 9.355	€ 8.552	€ 9.507	€ 8.752	109%
GO	€ 11.348	€ 10.810	€ 10.108	€ 10.570	96%
KvD	€ 17.099	€ 14.027	€ 17.184	€ 14.324	120%
WK	€ 5.886	€ 6.014	€ 6.252	€ 5.844	107%
Gemeenten	€ 74.777	€ 69.566	€ 76.718	€ 70.766	108%
H&A	€ 40.225	€ 34.728	€ 40.533	€ 35.783	113%
NzV	€ 27.583	€ 27.970	€ 29.190	€ 29.050	100%
Waterschappen	€ 67.808	€ 62.698	€ 69.723	€ 64.833	107%
Regio	€ 142.585	€ 132.264	€ 146.440	€ 135.599	108%

Toelichting op de kolommen

- Organisaties: kosten verdeeld in clusters van gemeenten en waterschappen. Waterbedrijven hebben een eigen verantwoordingslijn.
- Kosten 2010: dit zijn de kosten die gemaakt zijn in 2010
- Kosten 2016: dit zijn de kosten die gemaakt zijn in 2016
- Oorspronkelijke prognose 2020 uit 2010: dit is de prognose van kosten in 2020, maar gemaakt in 2010. Hierin is de doelbesparing van 10% (=opgave waterakkoord) al in opgenomen.
- Bijgestelde prognose in 2016: dit is de meest actuele prognose van kosten in 2020 die is gemaakt in 2016.
- % bereikt ten opzichte van oorspronkelijke prognose: dit is het percentage meer of minder kosten ten opzichte van de oorspronkelijke prognose, doel is 100%.

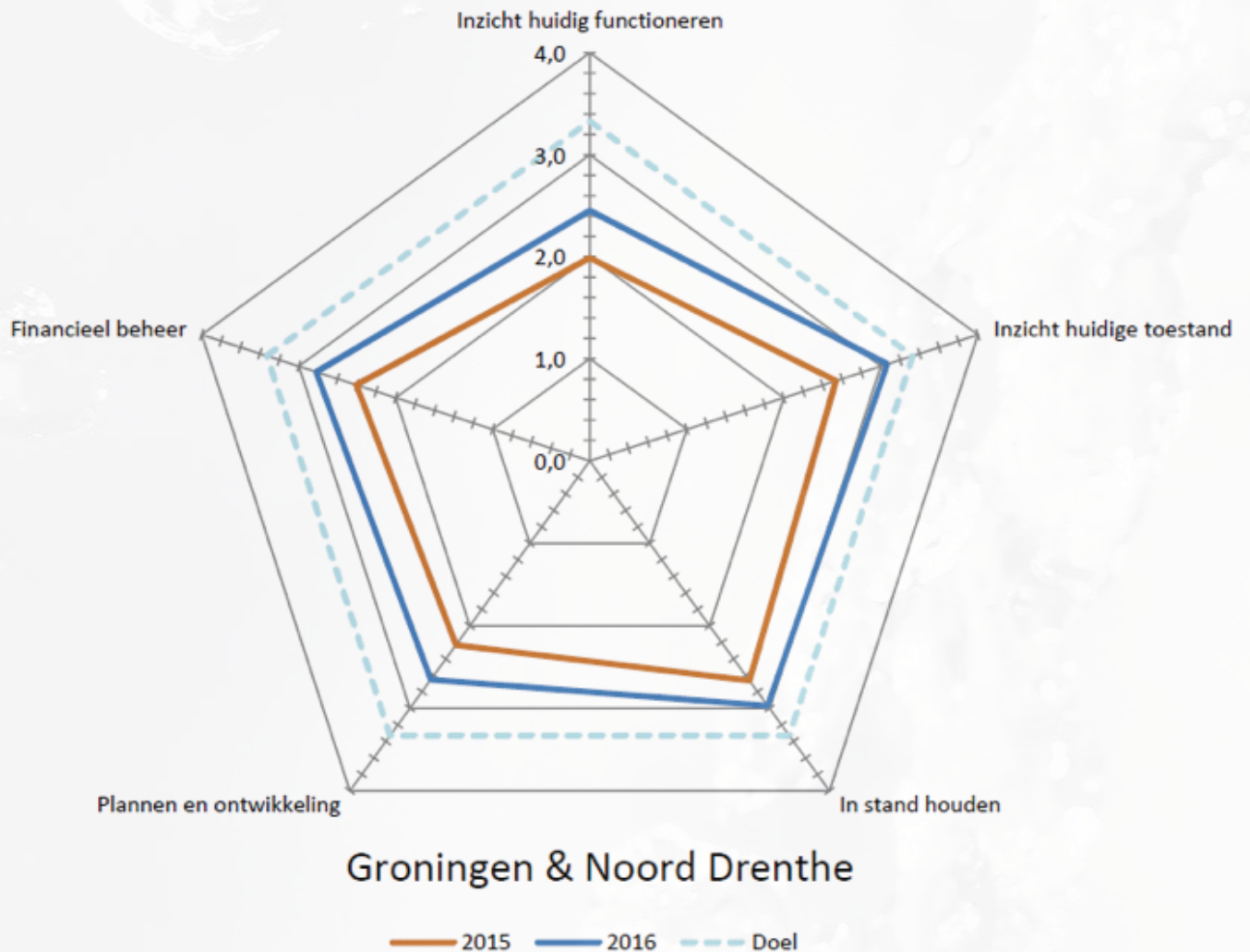
Overige opmerkingen

- De cijfers van de clusters zijn geanalyseerd en waar nodig (Groningen Oost) aangepast zodat een vergelijk van 2010 naar 2016 mogelijk is.
- In DAL zijn onvoorziene kapitaallasten (vroegtijdig rioleringsbuizen vervangen) gemaakt. Dit was een gevolg van het versterken van woningen door de aardbevingsproblematiek.

Conclusie kosten

Met de bijgestelde geprognostiseerde kosten van € 135.599 miljoen in 2020, blijven we ruimschoots onder de eerder geprognostiseerde kosten van € 146.440 miljoen in 2020.

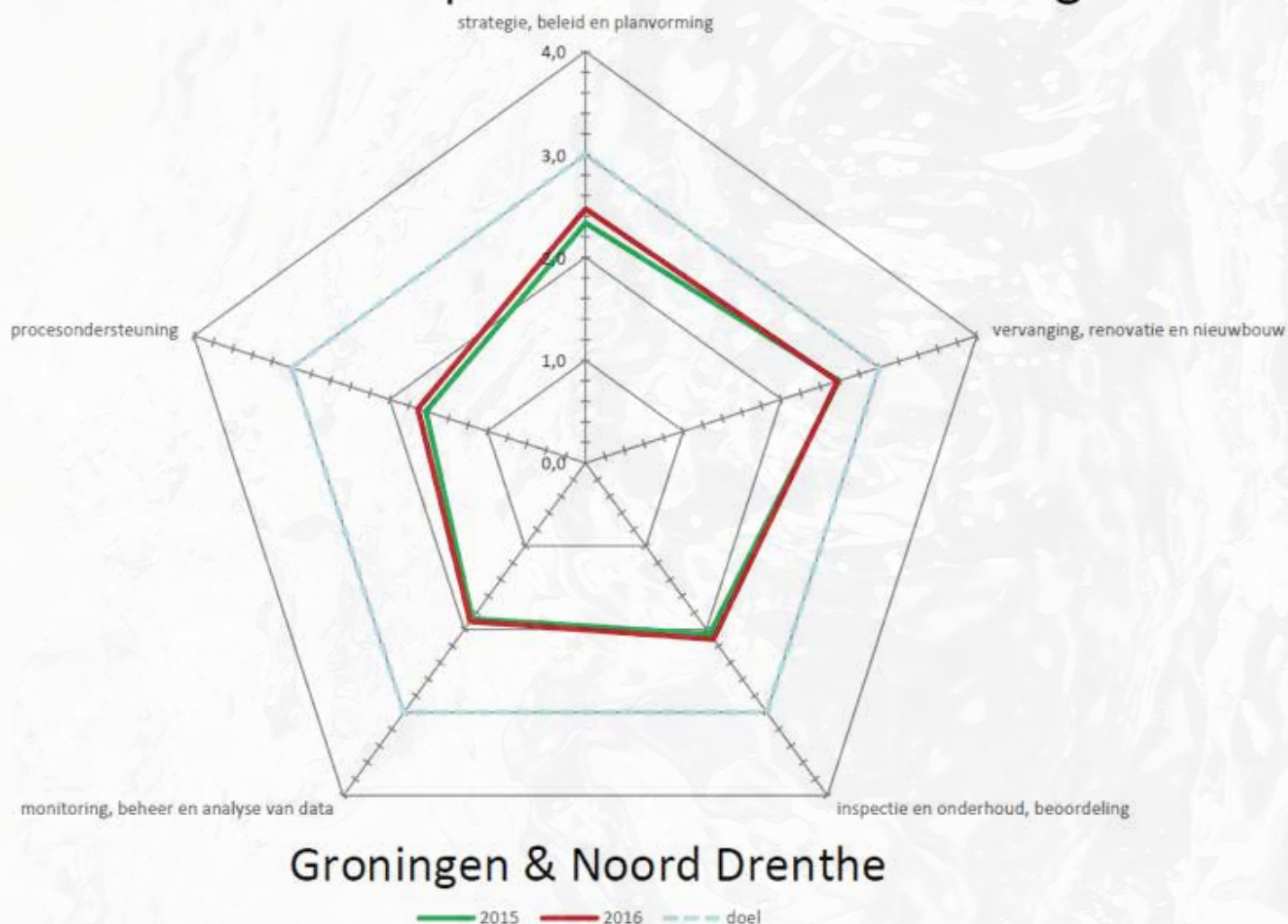
Kwaliteit: professionaliseren van het beheer

Het doel is om een totaal cijfer te behalen van **3,33** (maximaal is 4,0), het behaalde cijfer in 2016 is **2,79** (in 2015 2,37). In 2016 is een sprong gemaakt in kwaliteit. Wanneer we dit tempo aanhouden halen we het doel in 2020.

Robuustheid op basis van samenwerking

Het doel is om een totaal cijfer te behalen van **3,0** (maximaal is 4,0), het behaalde cijfer in 2016 is **2,16** (in 2015 2,10). De vermindering van kwetsbaarheid in 2016 is achtergebleven. Bevorderlijk op het verminderen van de kwetsbaarheid is het samen oppakken van Meten en Monitoren en Gezamenlijk Gegevensbeheer. De resultaten hiervan zullen pas eind 2019 merkbaar zijn.

Landelijke monitoring

Landelijk vergelijkt men de uitkomsten van de monitor ook, de uitkomsten rapporteert men aan de minister van IenM. Dit vindt plaats in de zomer van 2017. Hierop vooruitlopend kunnen we het volgende aantonen: met de kosten zitten we in de kopgroep en bereiken we meer dan ons gestelde doel; met de kwaliteit liggen we iets boven het landelijk gemiddelde en zitten we vooraan in het peloton. Met kwetsbaarheid liggen we achter.

Focusprojecten 2016

Waterkaart

Tot op het kleinste detail het watersysteem bekijken en zien hoe het werkt. Dat is de bedoeling van één waterketenkaart voor ons hele gebied.

De waterketenkaart stellen we digitaal ter beschikking aan medewerkers die gegevens nodig hebben voor hun werk: van ruimtelijke ordening tot handhaving. De waterketenkaart willen we ook beschikbaar maken voor inwoners en bedrijven. Denk daarbij aan ingenieursbureaus en makelaars.

	Bijdrage
Kosten	
Kwaliteit	
Kwetsbaarheid	
Duurzaamheid	
Voortgang	
Oplevering	2018

In 2016 is een regionale projectgroep opgericht met vertegenwoordiging uit alle clusters. Er is een ICT-structuur ontworpen waarmee we de gegevens uit alle organisaties verzamelen. Inmiddels hebben we besloten om aansluiting te zoeken bij een ander ICT-project in de regio: het Gegevens knooppunt Groningen (GKG). Hiermee willen we de regionale waterkaart op een geavanceerde manier ontsluiten.

Uniform rioolexploitatiemodel gemeenten (Uniex)

Zevenentwintig gemeenten hebben hun eigen financieel beheer op het riool. Ook wel rioolexploitatie genoemd. Om het riool goed te beheren heb je inzicht in afschrijvingstermijnen, rentepercentages, eigen benamingen en het wel/niet toerekenen van kosten aan de riolering nodig.

Appels met appels vergelijken

In de waterketen is de K van kostenbesparing belangrijk. Om van elkaar te leren hebben we er voor gekozen om met een uniform rioolexploitatiemodel te werken. Je vergelijkt dan appels met appels omdat iedereen dezelfde financiële basis gebruikt. Dat is handig, omdat je zo inzicht krijgt in de werkwijze van andere gemeenten die je vervolgens kan toepassen op je eigen gemeente.

	Bijdrage
Kosten	
Kwaliteit	
Kwetsbaarheid	
Duurzaamheid	
Voortgang	
Oplevering	2017

Hoog niveau van beheer

Het voordeel is dat de financiële afdeling het voor de begrotingscyclus gebruikt. Maar ook de rioolbeheerder gebruikt het om zijn financiële huishouding te monitoren. Wanneer we een uniform rioolexploitatiemodel op orde hebben gaan we vergelijken: tussen gemeenten in een cluster maar ook op regionaal niveau. Het vervolg is een enorme boost voor kennisuitwisseling om samen te groeien naar een hoog niveau van beheer: kostenbewust met de hoogste kwaliteit.

In 2016 is Uniex afgerond in BMW, Groningen Oost en de gemeenten Ten Boer en Groningen. Uniex is geïntegreerd in het opstellen van het nieuwe afvalwaterplan van Westerkwartier, DAL en Groningen Centraal (uitvoering gereed medio 2017). In Kop van Drenthe en Haren wordt Uniex opgepakt in 2017.

Risicogestuurd beheer

In 2015 is een pilot uitgevoerd in de gemeenten Hoogezand-Sappemeer en Zuidhorn. Het vertrekpunt was kostenbesparing en kennisvermeerdering door meer risico te lopen en rioolbuizen langer te laten meegaan.

Kennis en financieel voordeel

De pilot leverde kennis over risicogestuurd beheer (RGB) en financieel voordeel. Met RGB heb je veel meer inzicht in de restlevensduur van rioolbuizen en kun je reparatie of vervanging mogelijk uitstellen. Maar aan de meest kwetsbare gedeelten van je rioolsysteem moet je meer aandacht schenken.

In 2016 is RGB gepresenteerd aan de clusters Dal, Groningen Oost en de Kop van Drenthe. De overige clusters worden in 2017 opgepakt. De gemeenten blijven overigens zelf verantwoordelijk voor het implementeren van RGB. In Westerkwartier hebben de 4 gemeenten de RGB methode volledig ingevoerd en een gezamenlijk project uitgevoerd.

	Bijdrage
Kosten	4
Kwaliteit	4
Kwetsbaarheid	1
Duurzaamheid	2
Voortgang	1
Oplevering	2019

Ons water in jouw klas

De jeugd heeft de toekomst. Vandaar dat we graag op scholen uitleggen wat de waterketen is. Maar vooral wat je wel en niet moet doen. Iedereen kan zijn steentje bijdragen.

Zuinig omgaan met water

We vinden het belangrijk dat iedereen weet hoe bijzonder het is dat er elke dag schoon water uit de kraan komt. Water waarmee je je tanden poetst en drinkt zonder er ziek van te worden. Het vieze water uit onze douche, de gootsteen en de wc komt daarna uit op het riool. We maken eerst het water uit de rivieren en het grondwater schoon voor drinkwater. Het vieze gebruikte water komt in het riool. Het rioolwater zuiveren we en pompen we weer in rivieren en meren. En dan begint de cirkel weer van voor af aan. Dat is veel werk dus zuinig met water omgaan is belangrijk.

Goed met water omgaan

Het lespakket maakt de kinderen bewust van deze waterketen. En laat zien wat ze zelf kunnen doen om zuinig met water om te gaan en het niet onnodig te vervuilen. Daarnaast bereiken we via de kinderen hun ouders. We hopen op deze manier dat mensen bewust met water omgaan.

In 2016 is in de kop van Drenthe en Westerkwartier dit programma inmiddels op de scholen gegeven. In 2016 is een project opgezet om dit lesprogramma ook aan te bieden aan scholen in de overige clusters. Inmiddels zijn alle gemeenten benaderd. Per gemeente werken we nu aan de verdere afwikkeling. Zodat uiterlijk in 2021 alle scholen de mogelijkheid hebben gehad dit programma te volgen.

	Bijdrage
Kosten	
Kwaliteit	
Kwetsbaarheid	
Duurzaamheid	
Voortgang	
Oplevering	2020

Metten en Monitoren

Het watersysteem van gemeenten en waterschappen is ontworpen vanuit theoretische modellen. Hoe het in de praktijk werkt, stellen we vast door metingen; zoals het aantal overstorten, draaiuren pompen etc. Als waterketen meten we het geheel, dus niet per organisatie.

Praktijkgegevens

Met meten en monitoren beoordelen we met praktijkgegevens of we het watersysteem optimaal gebruiken. Zijn er te veel overstorten? Is er ongebruikte berging in het rioolsysteem? Is de capaciteit van de RWZI voldoende?

Praktische adviezen

We gaan de handen ineen slaan om deze kennis en capaciteit te bundelen. Vanuit een regionale hoofdpoot analyseren we de meetgegevens en geven we advies aan gemeenten en waterschappen over noodzakelijke aanpassingen. Als waterbeheerder krijg je zodoende praktische adviezen wat je moet aanpassen.

	Bijdrage
Kosten	2
Kwaliteit	4
Kwetsbaarheid	1
Duurzaamheid	2
Voortgang	1
Oplevering	2020

In 2016 en begin 2017 hebben BMW, KvD, Westerkwartier, Groningen Oost en de beide waterschappen besloten tot participatie in de eerste fase van het project. De overige organisaties volgen later, maar voor eind 2020.

Begin 2017 hebben we organisaties benaderd met de vraag Meten en Monitoren te faciliteren voor de regio. Op dit moment is deze organisatie nog niet bekend.

Gegevensbeheer

Buizen, putten, overstorten, bergbezinkbassins, pompen, gemalen, transportleidingen en drukleidingen. Al deze middelen hebben we nodig om de waterketen draaiende te houden. Ze dienen goed te werken, de veiligheid van onze inwoners te garanderen en dat allemaal tegen de laagst maatschappelijke kosten.

Assets

Om de waterketen goed draaiende te houden, moeten we eerst gegevens bijhouden over deze middelen. Ook wel assets genoemd. Hoe oud is het? Hoe is de werking? Wat is de restlevensduur? Waar ligt het precies? In de regio is veel kennis op dit gebied maar de personele inzet hiervoor is verschillend en verspreid. Met het project gaan we dit effectiever organiseren.

Bestuurlijke ronde

We hebben een behoorlijke ambitie met gegevensbeheer. In de informatierondes en de bestuurlijke bijeenkomst is duidelijk geworden dat er veel verschillen zijn tussen de clusters. Er zijn verschillende behoeftes en een uniform samenwerkingsmodel is onmogelijk gebleken.

In 2016 hebben we daarom besloten anders te werk te gaan. We starten nu met twee clusters (Groningen Oost en BMW) en hier leggen we de basis waar de andere clusters later bij aansluiten.

	Bijdrage
Kosten	2
Kwaliteit	4
Kwetsbaarheid	1
Duurzaamheid	2
Voortgang	1
Oplevering	2020

Jaarprogramma 2017

We gaan in 2017 verder met de projecten en diensten waar we vorig jaar mee zijn gestart. We werken projectmatig met eigen medewerkers en zo min mogelijk met externe dienstverleners

Gezamenlijk gegevensbeheer

In Groningen Oost en BMW start het project. Een projectteam brengt de gegevens naar een uniform niveau en leidt eigen mensen op, zodat er een robuuste organisatie ontstaat.

Gezamenlijk meten en monitoren

In maart 2017 hebben 18 organisaties zich financieel gecommitteerd voor een gezamenlijk project. De hostende organisatie (momenteel nog niet bekend) start vervolgens het project.

Educatieproject

Alle scholen krijgen de mogelijkheid mee te doen aan dit project. Dit jaar zet de projectleider vooral in op de gemeenten waar geen zogenaamd IVN netwerk aanwezig is. Hier ontwikkelen we een maatwerktraject.

Waterkaart

De Kop van Drenthe maakt dit jaar ook de waterkaart. Eind 2017 willen we de regionale kaart gefaseerd online aanbieden.

Risico gestuurd beheer

Het cluster BMW, Groningen Centraal en Haren wordt als laatste op de hoogte gebracht van de mogelijkheden van risicogestuurd beheer.

Uniform rioolheffingsmodel gemeenten

Wij verwachten dat eind 2017 alle clusters dit model hebben geïmplementeerd.

Financiële verantwoording

De regionale kosten brengen de 31 organisaties samen op volgens de volgende verdeelsleutel:

Gemeenten	55% (verdeling op basis van aantal inwoners)
Waterschappen	30% (verdeling 50-50)
Waterbedrijven	15% (verdeling op basis van aansluitingen)

Inkomsten 2016 (bedragen inclusief btw):

Saldo 2015	€ 45.632
Bijdrage organisaties	€ 229.397
Teruggave dubbel betaalde factuur	€ 291
Totaal:	€ 275.320

Uitgaven 2016 (bedragen inclusief btw):

Detachering waterregisseur	€ 186.733
VGG bureaunkosten	€ 14.652
Communicatie/bijeenkomsten	€ 6.843
Risicogestuurd beheer	€ 5.179
Metten en monitoring	€ 1.452
Waterkaart	€ 12.584
Educatie	€ 15.583
Jellow netwerk	€ 6.413
Totaal	€ 249.439

Saldo 31/12/ 2016	€ 25.881
-------------------	----------

Het positieve saldo gebruiken we in 2017 voor het financieren van de projecten.

Colofon

Dit document is gemaakt onder verantwoordelijkheid van de regiegroep en is opgesteld door de waterregisseur.

Eindredactie Mieke Riezebos
Vormgeving Jack Naaijer

Verspreiding Bestuurders, directies en betrokken ambtenaren van gemeenten, waterbedrijven en waterschappen.

Vragen, inlichtingen en reacties kunt u mailen naar
de waterregisseur Peter Groen:
p.groen@groningergemeenten.nl
VGG
Postbus 9
9790 AA Ten Boer

